

ÇOCUKLARLA İLGİLİ VE ÇOCUKLARLA BİRLİKTE YAPILAN ARAŞTIRMALARDA GÖZETİLECEK ETİK KURALLAR ETHICAL RESEARCH INVOLVING CHILDREN

Centre for Childne
and Young People
research, education, advocacy

 Southern Cross
University

Childwatch
INTERNATIONAL
RESEARCH NETWORK

unicef
Office of Research

UNIVERSITY
OTAGO

Te Whare Wānanga o Ōtago
NEW ZEALAND

Bu yayının Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

115 ÖRNEK DURUMLAR

ERIC'in temel amaçlarından biri de, çocukların ve gençlerin yer aldıkları araştırmaları şekillendiren öykülerin, deneyimlerin, etik meselelerin ve duyarlılıkların öğrenilmesi ve paylaşılmasıdır. Burada yer alan örnek durumlar, araştırmacıların kendi sözleriyle yaptıkları katkılardır ve amaçlanan da karşılaşılabilecekleri daha zorlu ve tartışmalı etik konularda başka araştırmacılara yardımcı olmaktır. Çeşitli uluslararası bağlamdan ve farklı araştırma paradigmalarından derlenen bu örnek durumlar, etik düşüncüyü geliştirmede ve çocuklarla yapılan araştırmalarda etik uygulamaları iyileştirmede başvurulabilecek süreçlere ışık tutmak üzere kullanılmıştır. Araştırmacılardan beklenen, bu örnek durumları, kendi deneyimleri ve bağlamları çerçevesinde dikkate almalarıdır.

Referanslar

Evans, R., & Becker, S. (2009). *Children Caring for Parents with HIV and AIDS: Global Issues and Policy Responses*. Policy Press: Bristol.

Robson, E. (2001). 'Interviews Worth the Tears?: Exploring Dilemmas in Research with Young Carers in Zimbabwe' *Ethics, Place & Environment*, 4, (2) 135-142. DOI: 10.1080/13668790125512

Katkıda bulunan: Dr Elsbeth Robson, Malawi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Merkezi, Malawi ve Dr Ruth Evans, Reading Üniversitesi Coğrafya ve Çevre Bilimleri Bölümü, BK.

Örnek durum 9: Koruma ile katılım arasındaki dengeyi tutturma: Takip hizmetleri hemen bulunamıyorsa ne yapılmalı?

Arka plan bağlamı:

Araştırmacıların önünde duran görev, bir yanda çocukları riskten korurken diğer yanda kendilerine anlamlı bir katılım fırsatı sağlama arasındaki dengeyi iyi tutturaktır. Gençler, örneğin zihinsel sağlıkla ilgili bir ihtiyacı dışı vurduklarında, buna uygun takip hizmetlerinin olmadığı durumlarda araştırmacılar etik bir ikilemeyle karşılaşır. Bu tür bir ikileme, Namibya'nın kuzeyinde HIV/AIDS'ten ağır biçimde etkilenen bir bölgede başında çocukların buldukları hanelerle yapılan bir araştırmada ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda çocukların psikososyal ihtiyaçlarıyla ilgili kimi anekdot mahiyetindeki bilgilere karşın, bilimsel kanıtların bulunmayışı program planlamasına, gençlerin yaşamlarını iyileştirmeye yönelik programlara ve politikalara sınırlar getirmiştir. 7-17 yaş grubundan çocuklar söz konusu olduğunda çeşitli kültürlerde yaygın biçimde kullanılan 17 maddelik bir öz bildirim depresyon soru formu olan Depresyon Envanteri (CDI; Kovacs, 1985) yerel koşullara uyarlanmış, pilot ölçekte denenmiş ve yerel profesyonellerle birlikte tercüme edilmiştir (Oshindonga, Rukwangali ve Silozi dillerine).

Etik görev:

Araştırmanın yapıldığı bölgelerde yeterli hizmetlere ve desteğe erişim, yoksulluk, mesafelerin uzunluğu, sınırlı ulaşım imkanları, mevsimsel seller, aileleri parçalayan iç ve dış göçler, sağlık ve toplumsal yaşamla ilgili altyapının ve insan kaynaklarının yetersizliği gibi nedenlerden dolayı sınırlıdır. En önemlisi, çevrede tek bir psikiyatrist ya da psikolog bulunmamaktadır ve devlet tarafından istihdam edilen az sayıda sosyal çalışmacı da bölgelerin merkezi yerleşimlerinde görev yapmaktadır. Araştırma yapıldığı sırada ülkede öksüz-yetim kalanların ya da başlarında çocukların bulunduğu hanelerin kayıtlara geçmesini sağlayacak herhangi bir sistem de bulunmuyordu. Eldeki en iyi araştırma kanıtları ve yerel ölçekte yapılan görüş alışverişleri temelinde araştırmanın katılımcılara herhangi bir ciddi zarar vermeyeceği sonucuna varıldı. Tersine, araştırmanın topluluğa ve benzer koşullardaki gençlere olumlu etkileri olacağına güven duyuluyordu. Katılımcılara belirli tedavi hizmetlerinin verilemeyecek durumda olması halinde başlatılmaması gereken klinik taramanın tersine, önerilmiş olan gibi diğer değerlendirmeler belirli durumların açıklanması açısından elverişli bir ortam yaratabilirdi ve sosyal desteğe ulaşmalarında gençlere yardımcı olabilirdi. Nitekim gençler kişisel duygularını, kaynaklarını ve destek ağlarını rahat bir ortamda paylaşabilmekten duydukları memnuniyeti dile getirdiler.

Yapılan tercihler:

Bu durumda araştırmacı veri toplamaya başlamadan önce belirlenen yerel paydaşlarla ve gençlere yönelik hizmet veren deneyimli kuruluşlarla ortaklıklar kurdu. Ortaklar başında çocukların bulunduğu hanelerin belirlenmesine yardımcı oldu ve katılımcıların izniyle belirli açıklamaların yapılmasına katkıda bulundu. Bu ortaklar arasında çeşitli bakanlıklar, sözü dinlenen geleneksel odaklar, topluluk temelli kuruluşlar, dinsel kuruluşlar, okullar ve evde bakım gönüllüleri yer alıyordu. Gençlerin yararlanabilecekleri ve erişebilecekleri uygun hizmetlerin olup olmadığının belirlenmesine yönelik bu süreç zaman alıcı idi. Gene de çalışmanın meşruiyetine ve görünürlüğüne katkıda bulundu; yaşa, cinsiyete, etnik kökene vb. uygun takibin nasıl olması gerektiğinin belirlenmesine yardımcı oldu ve ihtiyacı olanlara daha sonra da yardım edilmesini sağlayacak enformasyon ve destek ağıları oluşturdu.

Pek çok durumda, kişisel kaynaklar (mevcut kişisel ağılar), topluluk ya da din temelli yerel kuruluşlar (Namibya'daki Katolik ev temelli AIDS bakım gönüllüleri), hatta enformel topluluk desteğı gerekli yardımların sağlanabileceğı potansiyel kaynaklardı. Örneğın, herhangi bir girişimde bulunmamış olmasına karşın intihar etme gibi düşünceleri olan bir çocuk kendisinin de onayıyla takip amacıyla öksüz-yetim ve güç durumdaki çocuklarla ilgili çalışmalar yapan yerel bir kuruluşa yönlendirildi. Başka pek çok durumda, araştırma ekibi uygun yerel yardım kaynaklarına ilişkin bilgileri paylaştı (doğum ya da ölüm belgesinin nasıl alınabileceğinden hükümet yardımları için nasıl başvurulabileceğine ve endişelerin kimlerle paylaşılabilmesine kadar). Yapılan tercihler, belirli meselelerin titizlikle düşünülmesi ve alternatif yollara başvurulmasıyla risklerin önemli ölçüde azaltılabileceğini gösterdi.

Kendinize sorular/düşünceler:

- Araştırmanın gerçekleşeceği yerin koşulları ne durumda? Burada anlatılana göre benzer mi farklı mı?
- Araştırmaya katıldıkları için gençlerin desteğe ihtiyaç duyma olasılıkları ne kadar?
- Gençlerin zarar görme, dolayısıyla desteğe ihtiyaç duyma durumlarını asgaride tutma açısından farklı neler yapılabilir?
- Ne gibi bir desteğe ihtiyaçları olacak?
- Eğer toplulukta gençlere yönelik profesyonel hizmetler ve programlar bulunmuyorsa bunlar araştırma kapsamında oluşturulabilir mi?
- Diğer durumda, ihtiyaç içindeki gençlere yeterli takibi sağlamak için neler yapılabilir?

Referanslar

Kovacs, M. (1985) Children's Depression Inventory (CDI). *Psychopharmacology Bulletin*, 21, 995-998.

Bu durum araştırmasına ilişkin referanslar

Ruiz-Casares, M. (2013). Knowledge without harm? When follow-up services are not readily available. In K. te Riele and R. Brooks (Eds) *Negotiating ethical challenges in youth research* (pp. 84-95). New York: Routledge.

Katkıda bulunan: Mónica Ruiz-Casares, Sosyal ve Transkültürel Psikiyatri Bölümü, McGill Üniversitesi, Kanada.

ISBN: 978-88-6522-023-8

Uluslararası Çocuk Merkezi
Bilkent Üniversitesi, Merkez Kampüs,
Kütüphane Binası, 06800 Bilkent / Ankara
Tel: +90 312 290 23 66
Faks: +90 312 266 46 78
e-mail:icc@icc.org.tr

www.icc.org.tr

Bu yayın Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Avrupa Birliği, yayının içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.

